

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

**кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за
магістерською програмою професійного спрямування
«Муніципальна економіка»**

на тему:

**«Шляхи підвищення конкурентоспроможності на місцевому рівні
(на прикладі Біляївської ОТГ)»**

Виконавець

студентка ФЕУП, 67 група
Самойленко В.М.

/підпис/

Науковий керівник

ст. викл. Каражия Е.А.

/підпис/

ОДЕСА 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні тенденції відводять регіонам якісно нову роль в економіці, висуваючи перед ними нові завдання щодо утримання якомога вищих показників конкурентоспроможності у національному та міжнародному вимірах. Внаслідок процесів глобалізації регіони стають рівноправними суб'єктами економічних відносин, що породжує відповідну конкурентну боротьбу між ними. В країнах з ринковою економікою конкурентоспроможність є результатом переплетіння факторів, породженим об'єктивним розвитком продуктивних сил і які відображають результати політики великих монополій в боротьбі за якість, ринки збуту і отримання прибутку.

Прогресивне посилення тенденцій глобалізації обумовлює формування нової парадигми регіонального розвитку, яка ґрунтується на створенні умов для саморозвитку територій, ефективному використанні їх конкурентних переваг, що потребує більш глибокого осмислення концепції конкурентоспроможності регіону. У цьому контексті першочерговим завданням видається здійснення ґрунтовного аналізу термінів «конкуренція» та «конкурентоспроможність» на місцевому рівні.

Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту або сегменту який розглядається. Основним пріоритетним завданням державної політики, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності окремих територіальних одиниць, повинен стати насамперед розвиток науково-технологічного та інноваційного потенціалу регіонів.

Питанням теорії та методології конкурентоспроможності, у тому числі на рівні територіальних одиниць, а також проблемам управління конкурентними перевагами присвячено роботи таких дослідників як Ю. О. Бобровська, В. С. Бойченко, Р. А. Фатхутдінов, А. Ю. Юданов, З. В. Герасимчук, Н. В. Сментина, В. А. Карпов, Т. Ф, Косянчук, Ю. М. Хвевик, А. І. Ковальов, Я. А. Жаліло та інших.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів розвитку регіону з метою підвищення його конкурентоспроможності в сучасних ринкових умовах.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- розглянути теоретичні питання щодо предмету дослідження;
- провести аналіз основних ресурсів Біляївської ОТГ;
- оцінити основні параметри соціально-економічного розвитку Біляївської ОТГ;
- дослідити поточний конкурентний стан громади та провести СВОТ – аналіз;

- визначитися зі стратегічними напрямками зміцнення конкурентоспроможності у громади, зокрема у туристичній сфері та виробництві молочної продукції;
- обґрунтувати інвестиційний план проекту створення сироварні;
- розрахувати критерії оцінки ефективності проекту зміцнення конкурентоспроможності;
- визначити шляхи мінімізації проектних ризиків.

Об'єктом дослідження виступають процеси підвищення конкурентоспроможності регіону.

Предметом дослідження є теоретичні методи та практичні заходи, які спрямовано на підвищення конкурентоспроможності Біляївської ОТГ у туристичному сегменті за рахунок створення нового туристичного об'єкту - сироварні.

Методи дослідження. Як теоретичний базис використовувалися загальнонаукові методи: системний, формально-логічний, метод аналізу і синтезу. Для практичних досліджень використовувалися горизонтальний і порівняльний аналіз, інтегральний метод розрахунку конкурентоспроможності окремих територій, методи угруповань та інші статистичні методи. Обрані методи дають можливість порівнювати, групувати та аналізувати дані. Розрахунки проекту створення сироварні провадилися з використанням програмних продуктів «Project Expert» та «Excel».

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, дані Інтернет - джерел, результати маркетингових досліджень щодо розвитку туризму в Одеській області, а також Стратегія розвитку Біляївської ОТГ.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 найменування). Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 9 рисунків.

Публікація. За результатами проведеного дослідження опубліковано наукову статтю «Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи конкурентоспроможності на місцевому рівні**» визначено теоретичні основи конкуренції та конкурентоспроможності, в тому числі й на місцевому рівні, розглянуто методологію оцінки конкурентоспроможності адміністративно-територіальних одиниць.

У другому розділі «**Економічний аналіз конкурентного стану Біляївської ОТГ**» наведена загальна характеристика Біляївської ОТГ

проаналізовано її соціально-економічний розвиток, проаналізовано конкурентні позиції Біляївської ОТГ, проведено СВОТ-аналіз.

У третьому розділі «Економічне обґрунтування напрямків підвищення конкурентоспроможності Біляївської ОТГ» визначено можливі шляхи підвищення конкурентоспроможності на місцевому рівні, запропоновано проект зміцнення конкурентоспроможності Біляївської ОТГ у туристичному сегменті за рахунок створення сироварні, проведено оцінку економічної ефективності проекту, проаналізовано можливі ризики та запропоновано заходи щодо їхньої мінімізації.

ВИСНОВКИ

Розглянувши теоретичні питання щодо конкурентоспроможності на місцевому рівні, а також застосування методів її підвищення на прикладі Біляївської ОТГ, в роботі зроблено наступні висновки:

1. Біляївська об'єднана територіальна громада (ОТГ) утворилась 12 серпня 2015 року в рамках адміністративно-територіальної реформи. До складу громади входять три населенні пункти: м. Біляївка, с. Майори (12 км від центру громади), с. Повстанське (9 км від центру громади). Також в 2019 році Одеська облдержадміністрація затвердила висновок щодо відповідності Конституції та законам України проектів рішень Біляївської міської ради Біляївського району Одеської області про добровільне приєднання територіальних громад сіл Мирне, Широка Балка Мирненської сільської ради до Біляївської міської об'єднаної територіальної громади.

2. Загальний рівень соціально-економічного розвитку Біляївської ОТГ достатньо високий та займає одне з провідних місць у Одеській області, що обумовлено, насамперед, розташуванням поблизу обласного центру, сприятливими природними умовами, наявними земельними та трудовими ресурсами. Це при тому, що у неї немає бюджетоутворюючих підприємств, немає виходу до моря, залізної дороги чи порту. Демографічна ситуація позитивна та також добре впливає на загальний рівень розвитку громади. У 2017 та у 2018 роках, за даними незалежних фінансових моніторинрів, Біляївська ОТГ посідала лідерські позиції не лише в Одеській області, а в Україні. З об'єднанням громади доходи на одного мешканця виросли з 910,3 грн. у 2015 році ОТГ до 4216,3 грн. у 2018 році.

3. Найбільший рівень розвитку (кількість суб'єктів господарювання та зайнятих) становить: торгівля, ресторанне та готельне господарство; сільське господарство, які формують значні доходи місцевої громади. Разом з тим, промисловість також відіграє суттєву роль у формуванні місцевого бюджету та зайнятості місцевого населення. Вже в перший рік після об'єднання у 2015 з державного в бюджет громади почали напряму приходити кошти освітньої та медичної субвенції, а головне - 60% податку на доходи фізичних осіб. Порівняно з 2015 роком без урахування офіційних трансфертів громада отримала на 32 мільйони 766,9 тисяч гривень, або ж 242,8% більше,

порівняно з ситуацією до об'єднання, а з урахуванням офіційних трансфертів – на 78 мільйони 782,2 тисяч гривень більше, або 334%.

4. Місцева соціальна та виробнича інфраструктура досить розвинена, але багато об'єктів потребують інвестицій для оновлення, ремонту та в цілому відновлення. Найбільш перспективним напрямом для подальшого розвитку при цьому можна вважати туризм, але лише за умов реалізації низки проектів щодо зміцнення туристичної конкурентоспроможності громади.

5. В межах Біляївської ОТГ серед напрямів зміцнення конкурентоспроможності важливу роль відіграють розвиток туризму та тваринництво молочної спрямованості. За кожним з напрямів в ОТГ є певні конкурентні переваги. Отже запропоновано проект який дозволить їх поєднати, а саме, створення сироварні із дегустаційною залюю. Запропонований проект відповідає бажанням мешканців до кооперації в молочній сфері, а також планам громади щодо залучення додаткових туристичних потоків. Перехід до вироблення власної сирної продукції у громаді з подальшим формуванням її бренду, дозволить створювати нову додану вартість.

6. Початкові інвестиції за проектом «Біляївська сироварня» складатимуть 2320 тис. грн. Джерела фінансування: кошти інвесторів та власні внески учасників проекту. Банківська позика не передбачається. За календарним планом передбачається підготовчий період терміном у 5 місяців, загальна тривалість проекту – 60 місяців (5 років). За рахунок екскурсій на сироварню із відвідуваннями дегустаційної зали можна вийти на туристичний сегмент. Особливо враховуючи те, що в Біляївці вже працює винокурня із дегустаційною залюю та рибальський стан. Наразі в громаді функціонує візит-центр, де збирається і надається вся інформація для туристів. Саме навколо нього можна об'єднати надавачів послуг і створити одну комплексну туристичну систему гастрономічних турів.

7. При ставці дисконтування 22% планований термін окупності проекту складає 36 місяців. Чистий приведений дохід – майже 379 тис. грн. Внутрішня норма прибутковості у 32,06, % свідчить про певний запас міцності проекту.

АНОТАЦІЯ

Самойленко Валерія Михайлівна «Шляхи підвищення конкурентоспроможності на місцевому рівні (на прикладі Біляївської ОТГ)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»» за магістерською програмою «Муніципальна економіка». - Одеського національного економічного університету. - м. Одеса, 2019 рік

У роботі розглядаються теоретичні основи оцінки конкурентоспроможності на місцевому рівні.

Проведено оцінку основних параметрів соціально-економічного розвитку Біляївської ОТГ. Визначено стратегічні напрямки зміцнення конкурентоспроможності громади, зокрема у туристичній сфері та виробництві молочної продукції.

Доведено доцільність та економічну ефективність проекту зі створення сироварні. Проаналізовані можливі ризики та запропоновані заходи щодо їх мінімізації.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, конкурентні переваги, об'єднані територіальні громади, туризм, сироварня, ефективність, ризики.

ANNOTATION

Samoilenko Valery «Ways to increase competitiveness at the local level (on the example of Bilyaevka amalgamated territorial community)»

Master's qualification work for obtaining an educational degree of a degree Master in the specialty "076" Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges " under the Master's program " Municipal economy ". - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2019

The theoretical bases of local competitiveness assessment are considered in the paper.

The basic parameters of the socio-economic development of Bilyaev's UTC are estimated. The strategic directions of strengthening the competitiveness of the community, in particular in the tourism sector and dairy production, are identified.

The feasibility and cost-effectiveness of the cheese making project were proved. Possible risks have been analyzed and measures proposed to minimize them.

Keywords: competitiveness of the region, competitive advantages, united territorial communities, tourism, cheese making, efficiency, risks.